

Кияниця Л.*

ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ПОШИРЕННЯ ВПЛИВУ КНР НА АФРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

Протягом останнього десятиліття Китайська Народна Республіка активно реалізувала зовнішньополітичну стратегію, спрямовану на відкриття собі доступу до найважливіших регіональних ринків та зон зосередження природних ресурсів. При цьому офіційний Пекін продовжує позиціонувати себе як неформального лідера «світу, що розвивається», хоча за нових умов його позиція з цього аспекту виходить переважно з економічних, а не ідеологічно-політичних міркувань.

В економічному плані основними цілями КНР в Африці є забезпечення потреб китайської економіки в дешевих енергоносіях. У 2008 р. частка африканських держав в китайському імпорті нафти сягнула майже 30% (1,1 млн. барелів нафти в день з 3,6 млн. барелів загального денного імпорту нафти) [7]. Особливо важливе значення для КНР має імпорт нафти з Анголи (596 000 барелів в день у 2008 р. – майже 15% загального імпорту нафти КНР) та Судану (209 000 барелів в день у 2008 р., 7% загального імпорту) [7].

Не менше значення з точки зору китайських економічних інтересів мають й інші сировинні ресурси Африки. Особливий інтерес китайські корпорації виявляють до родовищ міді в ДРК та Замбії (у 2008 р. китайські корпорації отримали від уряду ДРК концесію на розробку мідних родовищ на загальну суму 825 млн. доларів США [4, р. 5]), платини, золота, срібла та урану в Зімбабве [5, р. 40]. До інших важливих мінеральних ресурсів, які КНР сподівається отримувати завдяки економічній співпраці з африканськими державами, належать кобальт (приблизно 52% світових запасів якого залягають на території Замбії та ДРК), марганцеві руди (77% світового запасу перебуває в надрах ПАР), боксити (Гвінея, ЦАР) та ін. [4, р. 6-10]. Враховуючи, що в 2007 р. на КНР припадало 30% загального світового споживання цинку, 22% міді та 25% алюмінію [3], можна зробити висновок, що тенденція до концентрації уваги Китаю на сировинних ресурсах Африки збережеться і в майбутньому.

За останні роки частка китайського капіталу в прямих іноземних інвестиціях в економіки країн Африки значно зросла. У 2000-і роки основною сферою застосування китайського капіталу в Африці стали мінеральні ресурси африканських країн, однак і енергетична сфера продовжує зберігати свою важливість. Загалом на 2006 р. сукупний обсяг китайських інвестицій до африканських держав склав 1,25 млрд. доларів США [4, р. 7]. При цьому, на від західних партнерів африканських держав, офіційний Пекін не висуває при здійсненні інвестицій китайських державних компаній в економіки країн Африки політичних вимог. Високим було і зростання обсягів взаємної торгівлі: сукупний товарооборот між КНР та африканськими державами зріс з 10,6 млрд. доларів США у 2000 р. до 40 млрд. доларів США у 2005 р. [5, р. 41]; за підсумками 2008 р. цей показник досяг свого історичного максимуму, сягнувши 108,6 млрд. доларів США [8].

Політичний вимір впливу КНР в регіоні безпосереднім чином впливає із зазначених вище економічних інтересів Китаю. КНР активно просуває ідею «захисту інтересів Аф-

* студент 6 курсу спеціальності «міжнародні відносини» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Головченко В.І.

рики на міжнародній арені», прагнучи представити себе у якості захисника країн периферії від гегемонії США [5, р. 34], що не може не імпонувати багатьом африканським державам. Економічні інтереси Пекіну зумовлюють фактичну підтримку ним урядів О. аль-Башіра в Судані та Р. Мугабе в Зімбабве. Зокрема, КНР значно посилила військове співробітництво з Суданом, незважаючи на протести США, фактично підтримуючи суданський уряд у питаннях врегулювання конфлікту в Дарфурі [6, р. 13]; співпраця КНР із Зімбабве у військовій сфері помітно інтенсифікувалася починаючи з 2004 р. [2, с. 4]. Загальна частка африканських держав у китайському експорті озброєнь у 2005 – 2009 рр. сягнула приблизно 11% [7]. При цьому КНР, виходячи з необхідності забезпечення стратегічної стабільності в Африці, приймає активну участь у миротворчій діяльності на Африканському континенті: у 2003 р. китайський контингент брав участь в Місії ООН у Конго, у 2005 р. китайські миротворці (598 чоловік) були направлені до Ліберії [2, с. 4]. Загальна кількість китайських військових, що брали участь у різних миротворчих місіях в Африці на травень 2007 р. досягла 1800 чоловік [2, р. 5].

У кінцевому підсумку вплив КНР в Африці за 2000-і роки значно зріс. З відносно дургорядного напрямку китайської зовнішньої політики Африка перетворилася на один із ключових аспектів китайської зовнішньоекономічної та політичної стратегії, спрямованої на закріплення за китайським капіталом важливих ринків збуту, що, однак, у перспективі може призвести до загострення відносин між КНР та традиційними гравцями в регіоні (США, Франція) та матиме непередбачувані наслідки для конфігурації центрів сили на Африканському континенті.

Література

1. Мбае С. Велика африканська стратегія Китаю. / Саноу Мбае. – «День», № 178, 18 жовтня 2006. – www.day.kiev.ua/170630 – Відвідано 07.10.2010.
2. Нике В. Стратегія Китая в Африке. / Валери Нике. – www.diplomatie.gouv.fr/fr/IMG/pdf/0805-Niquet-RUS.pdf – Відвідано 09.10.2010.
3. Томберг Р. Успехи африканской стратегии Китая. – Analitika.at.ua, 25 января 2010 г. / Роман Томберг. – http://analitika.at.ua/news/uspekhi_afrikanskoj_strategii_kitaja/2010-01-25-20273 – Відвідано 11.10.2010.
4. Butts K.H., Bankus B. China's Pursuit of Africa's Natural Resources. / Kent Hughes Butts, Brent Bankus. – Collins Center Study (Center for Strategic Leadership, U.S. Army War College). – June 2009, Vol. 1-09.
5. Eisenmann J., Heginbotham E. Mitchell D. China and the Developing World: Beijing Strategy for the Twenty-First Century. / Joshua Eisenman, Eric Heginbotham, Derek Mitchell. – N.Y.: M. Sharpe, Inc., 2007 – 233 p.
6. Gill B., Chin-hao Huang, Morrison J. Stephen. Assessing China's Growing Influence in Africa. / Bates Gill, Chin-hao Huang, Morrison J. Stephen. – China Security, Summer 2007, Vol. 3. – pp. 3-21.
7. U.S. Energy Information Administration. China Energy Data, Statistics and Analysis. / U.S. Energy Information Administration. – www.eia.doe.gov/cabs/China/Oil.html – Відвідано 10.10.2010.
8. Xinhua. China-Africa trade volume hits all time high. / Xinhua. – China Daily, 19.01.2009. – www.chinadaily.com.cn/bizchina/2009.../content_7410520.htm – Відвідано 10.10.2010.